

მ რ მ ა

სურათებიანი დამატება

მ ბ რ ს მ ლ ი ნ ი.

(საფრანგეთის რევოლუციის ძროსის მოთხრობა)

ფილიპ გრასი.

(შემდეგი*)

ლახულიმ მიხურა კარი, დღეა მაგიაღვდ ერთი ბოლოი ღვინო, თფშოთაც ბისკიტები და ჩვენ ვკამლით, იმან კი ადღენის ამავა გვიამბო:

— ხომ გახსოვთ, სოლიეში რომ პატარა ქალზე გელა-პარაკეთ. როგორც გამოვიდით იმ ქალაქიდან, მე შეენიწე ბებერი დედაკაცი, რომელიც სიმთვრალით ძლიერს იჯდა თავის ალვას, ქალი კი ჩუმად ტიროდა, ბავშვივით, თითქო დედის მუშტების ეწინიანო. ყველა მგზავრს ებრალებოდა, მაგრამ ხმა ვერავის ამოვიღო, მე კი გადავწყვიტე, უმკველად შემეტყო რაში იყო საჭმე. როცა ბებერს დეძინა სიმთვრალისაჲან, მე ახლო მივეუჯექე ყმაწვილ ქალს და ჩურჩულით ვკითხე:

— რა მოგივია, საყვარელო, რომ ავრე სტირი? შიამბეთ, იქნება შევიძლო თქვენი დახმარება?

— მალღობელი ვარ, — მითხრა იმან აკანკალებული ხმით, მაგრამ ჩემი შეგლა შეუძლებელია. არ ვიცი, რა მტრობა აქვს ჩემი ამ დედაკაცს, მაგრამ დამმართებს რასმე კია, მხოლოდ ვერ გამიგია, დღა-ჩემმა ჩემი თავი ამას როგორ ჩაამარა პარიზში წამოსაყვანად.

— თქვენ ვინა ხართ?

— მარკო ამბრენის ქალი ვარ და მქვიან ადელინა. ჩემი დღე მამა და ძმა პარიზში წვიდნენ მეფის საწველოდ, რადგან მეფეს ღიღი განსაცდელი მოეღოს, მე კი ავინიონში შიშით ავად გავხდი და იქ დამტოვეს ამ დედაკაცთან, რომელსაც პირველსავე დღივინთ უნდა წამოგვეყვანე პარიზში. ღმერთო ჩემო! მივალწვე კი სახლადმე? და თუ მივალწვემ...

— თუ მივალწვეთ, თქვენ გეშველებთ: დღე და თქვენი კეთილია და ძალიან უყვარხართ.

— დედისა კი არა, მე ბოროტი გერმანელისა მეშინიან ჩვენი ტყის მცველისა. დარწმუნებული ვარ იმისა და ამ ბებერს მოლაპარაკებული აქეთ ჩემი დღეღუპა. ჩემი მშობლები კი ბრმად ენდობიან იმ გერმანელს. ერთხელ დღემ კინადამ მკვება, რადგან ღიღის პატივისცემით არ მოვეტევი იმ გერმანელს. რა ვქნა, რით ვუშველი ჩემს თავს? ღმერთს ვევედრები, ჩქარა მიანც მომიკლას.

საწვალი ქალი მოკვია საშინელ ტირილს. ისე გული მომიკლა იმისა საცოდაობამ, რომ მეც ვიტყვი, მაგრამ დონე მოვიკარებ და გადავწყვიტე აუცილებლად ამ ბოროტ ხალხისაჲან დამეხსნა, რადგან ამანაც ჩვენი პასკალი დახისნა.

— მე უბრალო დედა-კაცი ვარ, — ვუთხარ, ისეგ ჩურჩულათ— მაგრამ პატარა პასკალის ჩემს სახლში შევადარებნი თავი, თქვენ ავინიონში სარდავიდან რომ განათავისუფლეთ და, თუ ინებებთ, ჩემს სახლში თქვენთვისაც მოიპოვებთ ბინა.

ადელინა მომეწვია და მითხრა:

— დამისწენით, დამისწენით! მე თქვენ გამოგყვებით, სადაც გინდათ. ეს ბოროტი დედაკაცი სულ დანით მემუქრება. — ჩუმაღ, ჩუმაღ! მგონია იღვიძებს. გახსოვდეთ, ჩემო საყვარელო, როცა მე გადავიდე დილინიდან, თქვენც თან გამომყვებით, ვითომც ჩემი ქალი ხართ.

— ყველაფერს ავასრულებ, რასაც მტყუთო, თქვენი მჯერა, რადგან საწვალ პასკალს თქვენ უპატრონეთ.

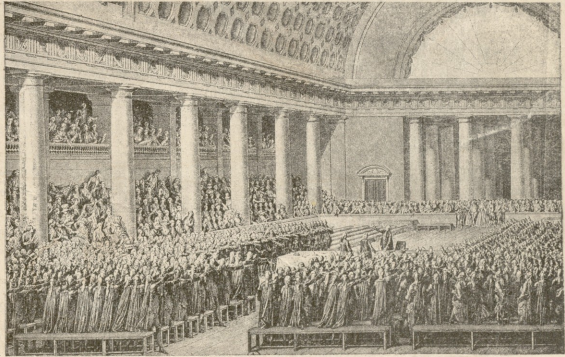
თენდებოდა, ბებერმა ეკარსმა თვალები გაახილა, მაგრამ იქვე ჩასვლინა. ადელინა აღარა ტიროდა და თვალს არ მამორებდა, მეც უწუმრად ხელს ვუქერდი და ვამშვიდებდი.

ასე მივიღიოდი. ყოველ შესვენებაზედ ბებერი უფრო და უფრო თვრებოდა, ასე რომ ძლიერსადა ამოდიოდა დილინი.

— დღე, დღიოს, ვუურჩულებდი ადელინას, უფრო ადვილად მოვატყუებთ.

დღო ჩავიგდე და მეტეტეს გავუზარე ჩემი განზრახვა. ძალიან კეთილი კაცი აღმოჩნდა და მითხრა:

— ძალიან მიხარიათ, რომ ეგ მოგიფიქრიათ, ღიღის სიამოვნებით გიშველით. პარიზში რომ შევიდეთ, დილიყანს.

საფრანგეთის რევოლუცია. — წოდებთა წარმომადგენლების კრება ერთგულ კრებად აღიარებს თავს და დებულებებში ფიქს სდებენ, რომ არ დაიშლებიან ხალხისთვის თავისუფლების მოპოვებამდე (7 ივნისი, 1789 წ.).

მოკროს მუტს* ლუქანთან ვავიერებ და, მანამ მე ამ ბებრუხანას გავუბნისძილდები, თქვენ წადით და წაიყვანეთ ეგ ქალი, ბარკისთვის მეორე დღეს მოდიო, მე შეენიხავათ.

*) იხილეთ დამატება № 18.

საფრანგეთის რევოლუცია. —ჯარის იერიში. სენ-ანტუანის უბნის ბუზებზე 22 აპრილი, 1789 წ.

ორი ღღის შემდეგ პარიზში მოვედით, დილიდან სწორედ იმ დღესთან ვახერხებ ბასტილის მოედანზე. მეეტლე გაღმობთა, კარი გააღო დილიერისა, თვლით მანიშნა და სთქვა:

- აბა, ვინ გაუმასპინძლებდა მეეტლეს?
- მე, —უბასუხა ბებერმა ხრინწიანის ხმით და ტორტმანით გამოვიდა დილიერისად.

ერთის წამის შემდეგ ორივენი შევიდნენ დუქანში. საჩქაროდ ვანიშნე ადელიანს, ხელში კლარე ავიყვანე, მსწრაფლ გაღმობით დილიერისად და შევეცაიე ხალხში. მაგრამ ჯერ კიდევ შიშში ვიყავით, რადგან გემწების ვიწრო ქუჩის გზა უნდა გამეგო, იქვე უმხვდა სამფერა ნიშნების გამყადიე ვაჭარი და ვკითხე.

— ორ ნაბიჯზე, — მიპასუხა იმან: — შებრუნდით სენტ-ანტუანის ქუჩაში და პირველი შესაბრუნებელი ვიწრო ქუჩის იქნება. გაუშარჯოს ერთენებს! კაჟარა არა გნებავთ?

იმისთვის არა მცალოდა მე და ადელიანა გვიციქეთ, გვეწინაოდა ქოჯაკი არ გამოგვედგომოდა. ორი ნაბიჯიც და ჰლანშოს სახლის წინ ვიყავით. თითონ გავვიღო კარი, ვუამბე, ვინც ვიყავით. ჰლანშომ და იმისმა ცოლმა სიხარულით მივიღეს და მას შემდეგ გელოდით თქვენ დამწვიდებულნი და ბედნიერნი, ხომ მიხვდით ახლა, რომ თქვენც უნდა იტყუათ და ადელიანა ამ კეთილ ხილბის თვალში ჩვენ ქალად უნდა დარჩის.

— მართალი ხარ, — მიუგო ვოკლერმა: — მე ჩემს ჰლანშოს კარგად ვიკნობ, ძალიან გულკეთილია, მაგრამ რომ გაიგოს რომ ადელიანა მარკიზის ქალია მეუფის მომხრისა, საშინელ ალბიქოთას ასტეხავს, იქნება კიდევ ვაგაღოს სახილდან. ჰა, ჰასკალ, ხუშრობა არ არის, არა წამოკაცდეს. რა, ეგ ქალი დაიღუბება, თუ თავის ოჯახში დაბრუნდა, ბოროტი სურტო, ქოჯაკი ეჯარასი და მარკიზი, დარწმუნებულნი ვარ, გაიფიცენ. დაღუბონ მოხუცი მარკიზი, ტ რაბერნი. თუ ხელში ჩაუვარდნენ, ჯანბანამ წაიღოს მარკიზის თავიც და იმის შვილისაც, იმაზე უკეთაფერი ახია, მაგრამ ადელიანა მებრალბა და უნდა დავიხსნათ.

— მე არ მინდა, რომ ისინი დიღუპნენ! — წამოძახა ადელიანამ და ოთახში შემოიბრინა, — თქვენი ლაპარაკი გავფიქრე სურტოს და ბებერს ეჯარას მამი ჩემის და ბიძის მოკლე უნდა და თქვენ კი არა შევლით, მე ამას არ მოვიტყენ. წამოიყვანეთ იმათთან, ისინი თორმეტი კარის ქუჩაზე დანანა. ჰასკალ, შენ უარს არაფერზე მეტყვი, — მიბრუნა მე და მთავრად, — შენ გამაკლებ განა? არაფერისი არ მემინიან, არც სიცივლისა, ოღონდ მამა და ძმა დეიხსნან.

— სსსუ... სსსუ!
სთქვა ვოკლერმა, — არავინ არ უნდა იტოვოს, ვინა ხარ, ჩვენ დავისნით შენს მამას და ძმას, ოღონდ წუშად იყავი, თორემ ყველანი დაიღუბებით.

ადელიანას კონამ კუჭა და მიბრინა და, ის რომ ტიროდა, მეც კეთილნი მოვრთე.

— ჰო, ჰო, ჩვენ დავისნით, საც გინდა, გავაკლებ! — ვიმეორებდი ტირილით.

განა ვიფიქრებდი, როცა ჩემი სამშობლო მიგატოვებ, რომ

როდესაც გამოვესარჩლებოდი მარკიზ ამბრუნდა და რობერს, რომელმაც ისე უწყალოდ სცემა მამაჩემს და უნდა მეც სადაღმე მოვეცალი სიმშლით.

ვილაქამ კარი დაგვიკაუნა. ლახულიმ კარი გააღო, მაშინ პირველად ენახე ჰლანშოს ცოლი. ერთი მიგებება და ხევენა-კონა გაჩნდა და მერე დასრულებულნი ლაპარაკი.

— ძალიან, ძალიან მამა თქვენი ნახეს! — ამბობდა ენტონა: — რა ყოჩაღები არიან ჩვენი საშპრეთლები. ნამდვილი ადამიანები, პარიზულეს კი არა ჰგვანან! პარიზულესი სწორედ ვირ-თეგები არიან. არც კი იციან, რა უნდა გააკეთონ. მხოლოდ დასრულებულად ყებდობენ, მაგრამ რა ყრია ძაღლის ყეფაში? აი, მე დარწმუნებულნი ვარ, თქვენ ყველას გააგებინებთ, როგორ უნდა ხალხის შეგლა, მაგრამ გაფრთხილდით, არ მოსტყუდეთ — კანეტი და არისტოკრატები ძალიან ეშმაკები არიან, ვისაც არ მინდა, ყინულზე გააკურებენ. თქე ნი ბატალიონი ღღეს საღამოზე ნადიმზე აპრობას წყისთა ელისიეს მინდორზე, შხათ იყავით: იქ არ-სტოკრატები გელიანთ თავით ფეხამდე შეგარაღებულნი და განზარაზე აჭეო არტულობა მოახდინონ რამე, ყოველ შემთხვევაში წინაღვე გატყობინებთ იმათ განზარაზეს, მერე უტოლნიარბას ანა და-აბარალოთ რა.

— კარგი, ენტონა, ფრთხილად ვიქნებით, მაგრამ მაინც უნდა წავიდეთ, — მიუგო ვოკლერმა — რაკი ავრე, ჰასკალ, ესლავე უნდაწვიდეთ! აი ჩვენი ერთგული მეგობარები, — მიუთითო ვოკლერმა დამბარებულ და ხმობზე: — ესენი გვიშველია არისტოკრატების დამარცხებაში. მართალი, ენტონა, სანტერი იქნება ნადიმზე. ერთი მიხახარით, თუ ღმერთი გწამთ, რაკაცა ეს პარიზული, თქვენ ერბობით იმას

— მართალი ხართ, — მიუგო ენტონამ, — ჩქარა წადით, ერთათ იყავით, ერთმანეთს არ დაშორდით. რაც შეგებება სანტერს, ჰლანშო კარგით იცნოს, ის გეტყვით, რამდენად შეიძლება იმისი ნდობა. მე მხოლოდ შემობოლან გავინილი ვადმოგეთ, — სთქვა იმან დაბალის ხმით: — წუბელის ის ნახეს როგორ უჩუშად მიზარებოდა სახილდან: ნუ აშფოთდებით, იმას მუდამ თვალს ადევნებენ, ჩვენ ყველაფერი ვიცით, რაკ უნდა. ჰლანშო ყოველ საღამოზე იაკობელების კლუბში დადის, აი, იაკობელები ყოჩაღები არიან, სურვი მახვილად უტყრაეთ. იცით, იმათ შვიდი გილოტინა შემოგაკვეთეს. თუ შენ ჩემო თაგო! ატელობაში გავერთო და დამვიყვანა რომ ჰლანშოს წებო უნდა მოეუხალო.

ენტონად საჩქაროდ გიქცა და მე ვოკლერს ვკითხე: — არ არის გილოტიონა? — არ ვიცი, იქნება სკაპებია და მაგიდები იაკობელ ბისთვის.

— არც მე ვიცი, — დაუმბათ ლაზულომ, — მაგრამ სკამი და მავიდა კი არ არის. აი, ნახეთ, ერთი გილიოტინა ჩვენ ოთახშია, იმაზე ადვილნასა სძინავს.

შეგვევით ლაზულის და დავინახეთ დიდი, პტყელი ყუთი, ორი გრძელი ზოძით, რომლებსაც ზეგით გაყრილი ჰქონდა კოქი და შუაში სხანდა ჰქონდა.

— აი, ნახეთ რა არის, — გვითხრა ლაზულომ, — მალწმომ გვათხოვა, სანამ იაკობელებს ჩააბარებს. ადელინას ძალიან მოსვენებით სძინავს ამაზე. მაგრამ რისთვის იქნება ვაშლადღვი შემდგომ ეს რაღაც გილიოტინა, ვერ მიმხვდარვარ. ვაკლერმა ყურადღებით გასინჯა ყველა მხრიდან და ბოლოს სთქვა:

— თუმცა ღურგალი ვარ, მაგრამ ვერ მიმხვდარვარ, რისთვის გაუყუებით ეს მანქანა.

— სადღესაწყოლო კამარებისთვის ხომ არ არის გამოსადგომი? — შევნიშნე მე.

— შენ, მგონია, მართალი ხარ, — მითხრა ვაკლერმა, — საკვირველია, რომ გამოგვასჯელდა და ეგ ვერ მოვიფიქრეთ. რა კიბეა უნდა, მართალი ხარ!

გავედით სამზარეულოში და შემოვიცარი ჩვენი წითელი ქაბრები.

— შენ ხომ მოხვალ, ჩესო პასკალ? — მითხრა ადელინამ და მომხეცია. — ხომ წამიყენ მამაჩემის სახლში?

— ვაკლერმა რომ შემატყო დავიბენი, ჩემ მაგირად უპასუხა:

— ჩვენ, ჩემი საყვარელო, შენი წაყვანა შეგვაძლიან რომ პაროს დაეგარბინებთ. მაშინ ბოროტ სურტოს და ბებერ ვაკორას ციხეში ჩასმენ, შენ დამშვიდებელი იყავი, ხედალ აქვე მოვალთ. თუ გვრე აშფოთებ, მოვა ის ქოჯი და დაითონ იცის, სადაც წაგიყვანს.

— რა თქმა უნდა, უთმეოდელ წაიყენ შენს სახლში, — დავუმატე მე, — დავფარათ კოდე იმ ბებერ დედაკაცისაგან, ოღონდ შენ დამშვიდებული იყავი.

ადელინამ მადლობა გადაგვიხადა. ისე დავიბენ, რომ გადავიბევი და შოგ ტურტებში ვაკოცე. ვაკლერმა მომავალი ხელი და კიბეზე ჩამოშორია. ლაზულომ სიცილი დაიწყა და უთხრა ადელინას!

— ამისთანა კოცნის შემდეგ ტირილი და მწუხარება სწორედ შეუფერებელია.

ამ კოცნით მე უფრო შევეკრით, ვიდრე ადელინა, დაღანს ჩემს ვარშემო ვერას ხედავდი, მხოლოდ ვგარბობდი იმის ტურტების შეხებას, იმ წამში მზა ვიყავ ყველაფერი მიმეცა, ოღონდ დავბრუნებულიყავ და უზომოდ დამეყოცა ადელინა. რასაკვირველია, ეს შეუძლებელი იყო და ხმა ამოუღებლად მივდევდი ვაკლერს.

ნელ-ნელა გონს მოვიედი და ჩემს ვარშემო თვალიერება დავიწყე. გავედით ბასტილის მოედანზე, რომელსაც ახლა დიდების უბანს ეძახდნენ. აქ ვაკლერმა მიიწვინა ის დუქანი, სადაც ავინიონელი დილოვანი იდგა. დიდის ყურადღებით დავათვალიერე, რადგან ლაზულომ აქ იხსნა იმ ბებრის ბრუკალებიდან ადელინა.

ბასტილის მოედნიდან ვიწრო ქუჩაში შევბრუნდით და საქაროდ მივედით სენის ნაბრთთან. ეს მდინარე მთელ პარიზზე მიმდინარეობს, რინაზედ ბევრათ პატარაც არის და

უფარგისიც — ძალიან მღვრითა და ისე მიოზღაზნება, რომ ვერც კი შეატყობთ, საით მიდის.

სადამო მოტენებული იყო, როცა ელისეის მინდვრამდე მივედი. მთელი ჩვენი ბიტალიონი იქ იყო, იქ იყვნენ აგრეთვე პარიზელი პატრიოტები, რომელთაც სამხადისი ჰქონდათ „ჩიდ სპილოს“ დუქანში.

წარმოვიდგინე, რომ დენა უნდა ყოველიყო ის დუქანი, რომ ხუთას კაცისათვის იდგა მავილები, ელისეის მინდვრები საესე იყო ხალხით. ზოგნი ხმა-მალა იხახდნენ: „გაუმარჯოს ერთგუნებას“, ზოგნი: „გაუმარჯოს მეფეს“, გაუმარჯოს დედოფალს!“ უკანსენელი არისტოკრატები იყვნენ ანუ იმათი ლაქები, რომელთაც ჩვენ მოსატყუებლათ საგრო გვარდის მუნდირები ჩაეკეთა და ნაღობი გავმართათ ჩვენ გვერდით მეორე დუქანში, რომ ჩვენთან შფოთი აეტყნათ.

ის იყო მავილები მოვეხდით სანტრის მეთაურობით, რომ ამ ცრულ პატრიოტებმა ჩვენ სარკმლებთან გააბეს მეფის და დედოფლის სადიდებელი სიმღერა. მაგრამ ხალხმა ხმა-მალა იწყო ყვირილი: „ძირს აესტრილი! ძირს უტხოვლნი! ძირს კობლენც!“ — და დაჰფარა იმათი სიმღერა. იმათ გული მოუვიდათ, იძრეს ხმლები, მისცივიდნენ ხალხს და დაუწყეს დგენა დედაკაცებს და ბავშვებს, რომელთაც საშინელი ყვირილი შექმნეს:

— გვიშველეთ პატრიოტებო! გვიშველეთ, მარსელელებო!

თუმცა სანტრი ყოველ ღონეს ხმარობდა, რომ შევეკვიბინეთ, მაგრამ ჩვენი შტერება შეუძლებელი იყო. ხხალ ამოღებულნი წამოვეცივით და ხალხს მივეშველენით. ბატონი არისტოკრატები ძალიან შეშინდნენ, უტბად მოჰკურცხლეს და თავი სასახლეს შეაფარეს, ჩვენ უკან დავედევნეთ მაგრამ იმდენათ გეჰულდნენ, რომ ხმლის პირით კი არა, ყუთით ვცემდით რბილ ალაგებზე. ერთმა ღლიანმა წაიბორწყია და წუმეში ჩავარდა, შემეხარა და წამოვაყენე.

— ეხლვე დაიბიხე: „გაუმარჯოს ეროვნებას!“ ან არა აქვე გამოგუფავამ! — გუთხარი მე და ხმალი მოვეუქნიე.

— გრაუ მორა-დე-სენ-მერი ვარ, — მითხრა იმან.

— ეგ ჩემთვის სულტრთია. ეხლავ დაიყვირე: „გაუმარჯოს ეროვნებას!“

საფარავნის რევოლიუცია. — ხალხისა და ჯარის შტატება 1789 წლის 28 აპრილს, სენ-ანტუანის უბანში.

— გაუმარჯოს ეროვნებას! — სთქვა იმან და გაიქცა სასახლისკენ.

როცა სასადილოში დავბრუნდით, ელისეის მინდვრების მეორე მხრიდან გამოჩნდა მეორე რაზმი გვარდიელებსა. რასაკვირველია, ჩვენც წინ დავუხვდით. იმათ წინ მოუძღო-

დათ. აფიკერი, დაუმინა და მზაა ერთს ჩვენგანს და ესროლა, მაგრამ ასცდა. მარცხელმა ესროლა და თავი შუაზე გაუპო. შემინდნენ და გაიქცნენ. ახლა კი გულმოსულნი გამოვუდგებით და ვინც მოგვება, ხმლით დავჭვებით. თორმეტი კაცი ტყვედ წამოვიყვანეთ, მაგრამ სანტერმა გვხოვოვა, გავგეშო. ერთის სიტყვით ნადიმი ჩაიშალა.

დავიშალნით და წავიდით ჩვენს ყაზარმაში პატრიოტ მირაბოს ქუჩაზე, თან სამსელ-საკმელი წავიდით. საღამომ ძალიან მზიარულად ჩაიარა: ესეამით, ექამდით და ვმღეროდით, როგორც ჩვენს სამშობლოში. ბარბარულ და დანტონი მოვიდნენ ჩვენთან, გვამშვიდებდნენ და გვაიმედებდნენ, რომ სამი დღის შემდეგ სსახლეში წავიყვანა-ო.

— თუ საერთო საკრებულო და გვარდილები არ გამოგვეყვებიან— ვითხოვს იმით, — მაშინ ჩვენ თითონ წავიყვანეთ და თქვენთან ერთად დავისნით წამებულ სამშობლოს.

სანტერი იმით შეუერთდა, მაგრამ კი ვერ ეწინააღმდეგებოდა ამ შექვემდებარებულ პატრიოტებს, მხოლოდ ისიც გვარწმუნებდა, რომ სამი დღის შემდეგ თავის გვარდილებით შემოვიერთდებოდა.

შუალაშის დაწვევით და დილაშის დაბოკილებივით გვეძინა.

ჩვეულებისამებრ დილაზე ადრინად ვიდგებით, ყაზარმაში მხოლოდ დარაჯები დარჩნენ, სხვები სულ გავიფანტეთ, ვისაც საით სურდა; მე და ვოკლერი, რასაკვირველია, შინ წამოვივით.

პლანშო კარგეში დავიხვება და საიდუმლოდ გვიხობა:

— საკრებულოში შვიდი კიდევ შემომიხვევია. იმედქონდა და თქვენ მიშვიდით, თორემ თოთხმეტ გილიოტინას სად მოვსწავლით ორ კვირაში!

— რასაკვირველია, ბიძია პლანშო, გიშველით, ჩვენ მზადა ვართ ყველაფერში მოგვმართო რევოლუციის სადღესასწაულოდ, ოღონდ დაგვაცადე ჩვენები ენახით, მერე შერი მორჩილი მოსამსახურენი ვიქნებით.

ლაზულშიმ და დელინიმ ჩვენში ხმა გააგონეს და მოგვეგებნენ, დაგვიწყეს კოცნა და თან ათას რასმეს გვითხაზვდნენ.

— ჰა, რა ამბავია? კარვად ჩაიარა ყველაფერმა? სსახლე აიღეთ? ხომ არაიენ მოუკლავთ?

— ეუამბეთ, რომ ორი ის სამი დღით გადავდეთ ჩვენი საქმე. ისინი მაინც ათას რასმე გვითხაზვდნენ.

პლანშომ ჩუხად გვიყურა და მერე გვიხობა:

— ეს ჩვენი ახალგაზრდები აღარ ხუმრობენ, ძალიან ჰკოცნიან ერთმანეთს.

— დეე, ჰკოცნან, რამდენცუნდათ, — მიუგო ლაზულშიმ სიცილით, — აი, როცა ჩვენი ერთგული საქმე ვთავიდება, მაშინ თავისუფლების ხის ქვეშ ვადავფეროთ ჯვარი.

ადელინა გაწილდა და სახეზე ხელები მიიფარა, მეც შეგვკრიბა და, რომ არ შემეშინე ვიწინებინა ჩემი მღელვარება, გავიხადე მუნდირი, დავიშალე და ვუთხარა პლანშოს:

— თანაშემწენი გინდათ? მე მზად ვახალგაობი სამუშაოდ!

— ყოჩაღ, ბიქუნა! აი, ამ დახვავე იმეშავე და კარვად გამირანდე თორმეტი ბოძი გილიოტინისა, რამდენიმე დღე მომიცია მეგ საქმისთვის. შენ კი, ვოკლერი, შენ ხომ უბრა-

ლო მუშა არა ხარ, შენ ყველა ნაწილს მანქანისას შეაკეთებ ისე, რაგორც არგია.

— მე, კლარსე და დელინას კი არ მოგვემთ სამუშაოს? — ჰკითხა ლაზულშიმ.

— როგორ არა, თქვენ წებო მომიხზაღეთ და საუკეთესო გილიოტინები გამოვა.

სანამ ისინი ლაზარაკობდნენ, მე ხეს ვრანდავდი. რადგან ფიქვის ხე იყო და ნედლიც, მშვენიერი სუნი დადგა და ჩემი მალშორი მომგონა. ადელინა და კლარე მურჭუმუელით თამაშობდნენ; გარდა ამისა დელინა მაწოდებდა, რაც კი იარაღი დამჭირდებოდა.

— ბიძია პლანშო, ხომ ყველანი წავიღოთ გილიოტინის დღესასწაულზე? — ჰკითხა დელინიამ! — სად იქნება დღესასწაული?

— დიად, დიად, — მიუგო პლანშომ, — მე გაჩვენებთ ამ მანქანების მუშაობას ნამდვილი დღესასწაული იქნება.

დაწერილობით აღარას ვკითხავდით, რა დღე ემუშაობდით ყველანი.

— ერთი მითხარით, ბიძია პლანშო, — ხშირად ჰკითხავდა დელინა, — უარდალოა იქნება იმ დღესასწაულზე?

— აბა, უბიძოდ როგორ იქნება! — მიუგებდა ხოლმე პლანშო.

— გილიოტინა ყვავილებით იქნება შეწყული?

— დიად, დიად, მხოლოდ ყვავილები სულ წითლები იქნება.

მხოლოდ მე და ვოკლერი არას ვკითხავდით პლანშოს, გვრცხვებდა ჩვენის უფიცილობისა.

— ბიძია პლანშო, — უთხარა ერთხელ დელინიამ: — ნახშირი მომიკეთ, ჩემი სახელი დავაწერო იმ გილიოტინას, რომელზედაც მძინავს, მინდა ვიქნა იმ დღესასწაულში ჩემი გილიოტინა.

მარტო დელინიამ იცოდა მთელ სახლში წერა. საღამოზედ შევიდით და გავისჯეთ როგორ იყო დაწერილი. მართლაც დიდრონის ასრებით დაწერა: „ადელინა“. თუმცა მას აქით სამოცმა წელმა გაიარა, მაგრამ მაინც თვალწინ მიდგას ის ძვირფასი სხელი.

ყოველ საღამომ მე და ვოკლერი ყაზარმაში მივიდოდით და ღამებს იქ ვატარებდით. დილით შინ ვბრუნდებოდით და ჩვენები ყოველთვის გვიკითხავდნენ:

— რა ჰქენით, აიღეთ სსახლემ? ბევრია მოკლული?

— ჯერ არა — ვუპასუხებდით ჩვენ დღონებულდები.

ყოველ დღე თითო მიზუნი არ ელეოდით. ხან სანტერი გახდებოდა ავად, ხან ქალაქის თავი პეტრიანი ბრძანებდა: „ნდრო არ არის სსახლემ მისვლისა, არ წახვიდეთ, საქმეს დადუპავთ“. იქამდე მოგვებებოდა ამ ზომინმა, რომ ერთხელ მორგანი ავიდა ტრიბუნაზე, მოიღობა მუშები და სთქვა:

— თქვენ სულ რილაცისა გეშინიანთ, ჩვენ კი პატრიოტებს სამხრეთედ წითლებს, ჩვენ რომელთაც სამასი მილი გამოვიკრეთ პარიზამდე მოსასვლელად, მხოლოდ თქვენი სიმახლობისა და სილაჩრისა გვეშინიან. გვეშინიან თქვენს ხელში რევოლუცია არ დაიღუპოს.

გაქნე ინკონაოკესას.

(შემდეგი იქნება).

რედატორ-გამომცემელი გ. ხ. რცხილაძე.